

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

Qvarta Pars Catechismi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

fides non est: hinc usque veræ orationi locus esse potest. Quare perniciofa quædam illorum est opinio orantium, vt non audeant Amen quoque ad finem orationis adijcere, hoc est, certò concludere, se exaudiri, verùm in dubio perseverant dicentes: Qui verò tantum mihi sumerem, vt iactarem, Deum meas preces exaudiuisse, cum me peccatorem esse non ignorem? &c. Huius rei causa est, quòd non ad promissionem Dei, sed ad opus proprium, suamque dignitatem respiciant. Vnde fit, vt suis orationibus Deum tantum subsannent, & mendacij coarguant. Hinc quoque quilibet prolixè orantes consequuntur nihil, quemadmodum diuus Iacobus inquit: Qui orat, in fide orat, nihil hæsitans. Qui enim hæsitat, similis est rudui maris, qui à vento mouetur & circumfertur. Non ergo existimet homo ille, quòd accipiat aliquid à domino. Recce tanti refert, apud Deum, vt certi simus, nos non frustra orare, & vt nullo modo preces nostras vili pendamus.

QVARTA PARS CATECHISMI.

De Baptismo.

*Doctrina
de Sacramenti
necessaria
Ecclesia.*

HACTENVS tres principales communis Christianæ doctrinæ partes excuti sumus. Præter has superest, vt de duobus quoque Sacramentis ab ipso Christo institutis differamus, de quibus cuius Christiano, ad minimum breuis quædam institutio tenenda est: quandoquidem his ignoratis, nemo Christianus esse potest, tamen hætenus nihil prorsus rectè, nihil sani de his traditum est.

est populo, primùm verò ipsum Baptismum tractan-
dum nobis proponemus, per quem primitùs in Chri-
stianorum communionem cooptamur. Vt verò rectè
percipiatur: ordine cuncta explicabimus, tantùm ea
tradituri, quæ cognitu erunt necessaria. Quomodo e-
nim aduersus hæreticos Baptismus defendendus sit,
hoc doctis relinquentes commendabimus.

*Diabolica
mendax &
homicida.*

Principiò operæ precium est ipsa verba exactè nos-
se, in quibus fundatus est Baptismus, & ad quæ omnia
respiciunt, quæ de Baptismo tractanda sunt, nempe
vbi Christus inquit, Matthæi vltimo:

**Euntes in mundum vniuersum, docete
omnes gentes, baptizantes eos in nomine
Patris, & Filij, & Spiritus sancti.**

Item, Marci vltimo:

**Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus
erit. Qui verò non crediderit, condemnabi-
tur.**

In his verbis primùm tibi notandum & expendend-
um venit, hîc extare Dei mandatù & institutionè, ne
dubitemus, Baptismù rem diuinam esse, non ab homi-
nibus excogitatam aut inuentam. Nam quemadmodù
pro certo dicere possum, Decem præcepta, Symbolum
fidei, Orationem Dominicam, nullù hominè è suo ca-
pite produxisse, sed ab ipso Deo data & mairifestata esse:
ita non minùs verè iactare possum, Baptismum non esse
humanæ rationis commentum, sed ab ipso Deo insti-
tutum, adhuc seuerè præceptum, vt nosmet baptizan-
dos offeramus, aut non saluari nos posse: ne quis in
eam cogitationem fortè veniat, rem esse tam leuicu-
lam, ac rubeam nouam tunicam induere. In hoc enim
summa vis & virtus pendet, vt Baptismum veluti rem

*Autoritas
mandati
diuini.*

præclaram ac preciosam magni æstimemus. De eo enim vel maximè pugnamus & dimicamus: siquidè iam mundus ita refertus est sectis, vociferantibus, Baptismi esse rem externam, rem externam verò nullius esse usus aut momenti. Verùm pone esse rem quomodocunque externam: hìc autem extat Dei Verbum & mandatum, quo Baptismus instituitur, fundatur & confirmatur. Quicquid autem Deus instituit & faciendum præcipit, certè non rem nihili, sed rem preciosam & vilem esse, necesse est: tametsi quò ad externam faciem stramineo culmo vilior esset. Potuimus hæcenus per multa secula magnifacere Papam, Jiteris ac Bullis suis vanissimis distribuente indulgentias, altaria aut templa confirmantem, tantùm propter concessa sigilla & literas. Quanto maiore in precio atque existimatione nobis Baptismus habendus est, cuius ipse Christus auctor extitit, quem ipse præcepit, instruit, ac in cuius nomine administratur. Ita enim verba sonant: Ite, & baptizate, sed non in vestro, verùm in Dei nomine.

*Baptizare
in nomine
Dei est ab
ipso Deo
baptizari.*

*Collatio di-
uinorum o-
perum &
humano-
rum.*

Si quidem baptizari in nomine Dei, non est ab hominibus, sed ab ipso Deo baptizari. Quapropter quamquam manu hominis administratur, reuera tamen proprium Dei opus censendum & habendum est. Ex quo quiuvis haud difficulter potest colligere, Baptismi opus multò esse sublimiùs & præstantiùs, quam vllum opus factum ab vllò diuorum, aut hominum. Quæ enim opera possunt esse, diciùe maiora, quam Dei opera? Sed enim hic omni studio occupatus est Diabolus, ut factitia quadam larua & facie nos decipiat, & à Dei opere ad nostrum opus nos abducat. Multò enim splendidius & præclarius esse videtur, Carmelitam quempiam magna & laboriosa quædã facere opera, & nos ipsi multò maioris opera & merita nostra, quam Dei æstimamus. Verùm scriptura ita docet, quanquam omnium monachorum opera, quantumuis nitentia, in vnum con-

fla,

fiata cumulerentur, neq; tamen tam preciosa habenda forent, quam si Deus tantum stipulam humo sustulerit. Quid ita? Propterea, quod persona nobilior est, atque excellentior. Iam verò hoc loco persona nequaquam iuxta opera, verum opera iuxta personam æstimanda sunt, à qua dignitatem mutuatur & præciū. Verum hic insana ratio peruersè ac præposterè iudicans ita existimat, cum non perinde splendidam faciem Baptismus præ se ferre soleat, atq; opera, quæ ipsa facit, nullius etiam momenti esse Baptismum.

Ex his iam memoratis sanum intellectum percipe, atq; interrogatus, quid Baptismus sit? Ita responde: Non esse prorsus aquam simplicem, sed eiusmodi, quæ Verbo & præcepto Dei comprehensa, & illi inclusa sit, & per hoc sanctificata, ita vt nihil aliud sit, quam Dei seu Diuina aqua, non quod aqua hæc per se se quauis alia sit præstantior, sed quod ei verbum ac præceptum Dei accesserit. Quocirca mera sycophantia est, & Diaboli illusio, quod hodie nostri noui spiritus, vt blasphemant & contumelia afficiant Baptismum, Verbum & institutionem Dei ab eo diuellunt, nec aliter intuentur eum, quam aquam è puteo haustam, ac demceps ita blasphemio ore blaterant: Quid verò utilitatis manus aquæ plena præstaret animæ? Quis verò adeò vecors & inops animi est, qui hoc ignoret, diuisis Baptismi partibus, aquam esse aquam? Qua verò fronte ta tibi tantum sumis, vt non verearis ab ordinatione Dei preciosissimum *κ ε μ λ λ ο ν* auellere, quo Deus illam continxit & inclusit, neq; inde diuelli vult aut seungi? Quippe verbum Dei, aut præceptum, item nomen Dei, in aqua ipse solet esse nucleus, qui thesaurus ipso cælo & terra omnibus modis nobilior est & præstantior. Ad hunc ergo modum ita discerne, longè aliam rem esse Baptismum, atq; omnes alias aquas: non naturalis essentia gratia, sed quod huic aliquid præstantioris rei adiungitur. Ipse enim Deus Baptismum suo honestat

*Definitio
Baptismi.*

*Anabapti-
sta.*

*Sacramen-
tum constat
Verbo & si-
gno, quæ in
usu non de-
bent auerdi.
In Ceteris o-
mnibus diuinis
non opus si-
ne Verbo*

*sed una
cum Verbo
Dei consi-
derandum.*

*Dictum
Augustini.*

*Reuelatio
diuinitatis
in Bap-
tismo Christi
facta.*

nomine, suaq; virtute confirmat. Et am ob rem non tantum naturalis aqua, sed etiam, diuina, coelestis, sancta, salutifera aqua, quocunq; alio laudis titulo nobilitari potest, habenda & dicenda est: hocq; non nisi Verbo gratia, quod coeleste ac sanctum Verbum est, neque quoquam satis ampliter, dignè, & cumulate laudari potest: Siquidem omnem DEI virtutem & potentiam in se habet comprehensam. Inde quoq; Baptismus siam accipit essentiam, vt Sacramenti appellatione inreatur, quemadmodum sanctus etiam docet Augustinus: Accedat, inquit, verbum ad elementum, & fit Sacramentum, hoc est, res sancta atq; diuina.

Quocirca nunquam non docemus, Sacramenta omnes res externas, a Deo ordinatas & institutas, non intuendas esse, iuxta crassam illam & externam lucum, veluti nucis putamina intuemur, sed quemadmodum hisce verbum Dei inclusum sit. Neque secunde parentum statu & Magistratibus loquimur, quod eatenus intueri volumus, quatenus nares, oculos, nares, cutem, pilos, carnem & ossa habeant, tum Turcae & gentilibus sunt similes. Ac aliquis dicere possit: Cur hos maioris facerem, quam alios? Atqui accedente præcepto, Honora patrem tuum & matrem tuam, ubi unum virum video, diuina maiestate & gloria inditum & exornatum. Præceptum, inquam, aureus ille torques est, quem collo circumfert, imò potius corona in capite, indicans, quomodo & quam ob rem hæc caro & sanguis honorandi sint. Ita quoque ac multò quidem vehementiùs Baptismo honor habendus est propter verbum, quippe quem ipse Deus, & verbo & factò honorauit, adhuc miraculis cœlitus ostensis confirmauit. Nam enim putas rem fuisse ioculari, cum Christus semetipsum Iohanni baptizandum offerret, & lum simul aperiretur, & Spiritus sanctus proplam cœlo columbina specie descenderet, nec quicquam

aliud adesse, quod non certissimis documentis Diuinam maiestatem & gloriam repræsentaret? Quare iterum atque iterum reperens moneo, ne hæc duo, Verbum & Aquam, villo modo disiungi atque diuelli patiamur. Separato enim inde verbo, non alia est aqua, atque illa, qua in culina ad elixandas carnes culinæ præfecta vitur, potestq; non malè balneatorum dici Baptismus. Cæterum coniuncto Verbo, sicut Christus ordinauit & instituit, tum Sacramentum est, ac Christi Baptismus dicitur. Et hæc prima huius institutionis pars sit de essentia & dignitate huius Sacramenti.

Deinde, posteaquàm certi sumus, quid sit Baptismus, & quid de eo sentiendum: etiam illud nobis discendum venit, quam ob rem, & in quem usum, Baptismi ratio instituta sit, hoc est, quid utilitatis baptizatis adferat, conferat & pariat? Verùm neque hoc melius atque compertius, quàm ex verbis Christi supra citatis sciri potest ac percipi, nimirum, Qui credent, & baptizatus fuerit, saluus erit. Quare res summam ita simplicissimè complectere, hanc videlicet Baptismi virtutem, opus, fructum, & finem esse, vt homines saluos faciat. Nemo enim in hoc baptizatur, vt princeps euadat, verùm sicut verba sonant, vt saluus fiat. Cæterum saluum fieri scimus nihil aliud esse, quàm à peccati, mortis & Diaboli tyrannide liberari, in Christi regnum deferri, ac cum eo immortalẽ vitam agere. Ex hoc iterum non obscure perspicias, quanti momenti ac pretij Baptismus habendus sit, in quo tam inestimabilem, tamq; ineffabilem thesaurum consequimur. Atque hoc ipsum sufficienter indicat, Baptismum solam ac simplicem aquam esse non posse. Eius enim virtutis simplex aqua esse non potest, verùm enim uero **D E I** uerbum facit, tum quòd (vt supra diximus) **D E I** nomen in illo sit. Iam ubicunq; **D E I** nomen est:

*Quando
Cereonia
habeat ra-
tionem Sa-
cramenti.*

*Effectus
Baptismi
remissio
peccato-
rum, &
donatio
Spiritus S.*

*Saluum fi-
eri quid sit.*

ibi vitam quoque & iunnam felicitatem esse necessarium est, ut non iniuria, diuina, beata, fructuosa, & omnis gratiæ plena aqua dici possit. Etenim verbi diuini accessione eam virtutem consequitur, ut *λουτήριον παλιγγενεσίας*, lauacrum regenerationis sit, sicuti nominat Paulus ad Titum tertio.

Quod autem nasutuli nostri *μωροί*, noui illi spiritus, superciliosè admodum fabulantur, fidem solam esse, quæ saluos faciat, opera verò & res externas ad salutem consequendam, nihil præstare aut facere. Respondeo. Sanè in nobis nihil aliud facere aut operari salutem, quàm fidem, qua de re mox infra latet. Atqui hoc cæcorum duces videre nolunt, fidem necessariò aliquid habere, quod credat, hoc est, cui innitatur, & qua re suffulta persistat. Ita iam fides aquæ hæret, creditq; Baptismum esse, in quo uera beatitudo & vita est: non aquæ virtute (vt abundè dictum est) sed per hoc, quod Baptismus Verbo & ordinatione diuina vnitus & confirmatus est, eiusq; nomine nobilitatus. Iam hæc credens, quid aliud quàm in Deum credo, in eum, qui suum Verbum Baptismo indidit & miseruit, ac nobis externas res proponit, in quibus tantarum rerum thesaurum comprehendere queamus?

Iam vsq; adeò insaniunt noui illi Spiritus, vt distinguere non vereantur fidem, & rem, cui fides adheret, & alligata est, tametsi externa sit. Verùm hæc non potest non externa esse, vt sensibus percipi & comprehendendi possit, atq; ita deinceps animo insigi, quemadmodum totum Euangelium externa quædam & corporalis est prædicatio. In summa, quidquid Deus in nobis facit & operatur, tantùm externis istiusmodi rebus & constitutionibus operari dignatur. Vbiunque ita loquitur, imò potiùs quocunq; aut per quemcunq; locutus fuerit, eò fidei dirigendi sunt oculi, eiq; adherendum. Iam hîc verbum Dei in promptu habemus

*Ad Anabaptistarum
obsecratione
responsio.*

Sacramenta sunt specula seu testimonia promissionibus addita, vt certius credamus.

Qui crediderit & baptifatus fuerit, faluus erit. Quor-
fum ifta verba aliàs, quàm de Baptifmò dicta funt, hoc
eft, de aqua diuino ordine fundata & confirmata? Ex
hoc fequitur, vt is, qui Baptifmum contemnit & reij-
cit, Verbum Dei, fidem & Chrifmum quoq; reijciat, eò
nos ducentem, & Baptifmo alligantem.

Tertiò, cognita iam ingenti cum virtute, tum utili-
tate Baptifmi, videamus vltèriùs, quæ per Baptifmum offeruntur. Hoc iterum
pulcherrimè & clariffimè in his verbis expreffum eft:
Qui crediderit & baptizatus fuerit, faluus erit. Hoc eft,
fola fides perfonam dignam facit, vt hanc falutarem &
diuinã aquam vtiliter fufcipiat. Cum enim hoc in ver-
bis vnã cum aqua nobis offeratur & proponatur, non
alia ratione potèft fufcipi, quàm vt hoc ex animo cre-
damus. Citra fidem nihil prodeft Baptifmus, tamen fi
per fe fe cœleftis & inæftimabilis thefaurus eſſe negari
non poſſit. Ideò vnicum illud verbum (Qui crediderit)
tantum potèft, vt excludat atq; reijciat omnia opera,
quæcunq; facere poterimus hoc animo, vt per ea salu-
tem confequamur & promereamur. Iam enim ita irre-
uocabiliter decretum eſt, quidquid fides non eſt, illud
ad confequendam falutem nihil profuturum, neq; tan-
tillum confequaturum.

Quod ſi, vt ſolent, dixerint: Tamen ipſe quoque
Baptifmus opus eſt, & tu dicis, opera ad falutem confe-
quendam nullius eſſe momenti, vbi tunc manet fides?
Reſponde. Sanè verò noſtra opera ad falutem nihil fa-
ciunt: porrò autem Baptifmus non noſtrum, ſed Dei
opus eſt. Dei enim Baptifmus, vt dictum eſt, lon-
ge lateq; à balneatoris Baptifmo tibi ſecernendus
eſt. Dei autem opera falutifera funt, & ad falutem con-
ſequeadam neceſſaria, neq; excludunt, ſed fidem requi-
runt, citra quam comprehendere non poſſent. Eo enim,
quòd te aqua perfundi ſinis, Baptifmum nondum per-

ceſiſti

*Quibus pro
ſit Bapti-
ſmus.*

*Aliud ar-
gumentum
aduerſa-
riorum.*

cepisti aut seruasti, vt inde aliquid emolumentum ad te redeat. Verum inde primum tibi proderit, si hoc consilio temet baptizandum obtuleris, vt Dei mandato & institutioni satisfacias, vt in nomine Domini baptizatus promissam in aqua salutem consequaris. Iam hoc neque manus neque corpus efficere potest, sed corde credendum est. Ita vides liquidò, hic nullum esse opus, quod à nobis fiat, sed thesaurum, quem ille nobis largitur, sola fides apprehendit: non secus atque Dominus Iesus in cruce nullum opus est, sed thesaurus verbo comprehensus, nobisq; oblati, quem sola fides apprehendit & consequitur. Iniuriam itaque nobis faciunt, cum aduersus nos vociferantur, quasi contra fidem doceamus, cum tamen vnicè illam vrgeamus & incalcemus, vt quæ tam sit necessaria, vt sine illa nihil quicquam possimus apprehendere aut consequi.

Ita quidem habemus tres huius Sacramenti partes, quas quilibet Christianus tenere debet, præcipue vero quòd Baptismus Dei sit constitutio, in omni honore ac precio habenda. Quæ vna abundè satis nos mouere debet, tamen si res prorsus sit externa. Quemadmodum quartum præceptum, Honora patrem tuum & matrem tuam, tantum de corporali carne & sanguine honorandis constitutum est, in quo non carnem & sanguinem, sed Dei præceptum intuemur, cui illa inclusa sunt, cuiusq; gratia, caro & sanguis pater ac mater dicuntur. Ita quoq; si præter hæc verba: Ite & baptizate, &c. nihil nobis esset aliud, attamen nobis illa, vt Dei constitutio, arripienda essent & facienda. Iam hic non tantum adest præceptum & mandatum faciendi, verum etiam promissio. Quare multò præstantior est, atque sublimior Baptismi constitutio, quam alia, quæ à Deo præcepta & ordinata sunt. In summa, adeo plena est consolationis & gratiæ, vt eius sublimitatem cælum ac terra assequi nequeant. Verum hæc arte o-

*Mandatū.
Item baptizate.*

*Promissio.
Qui crediderit & baptizatus fuerit.*

pus est, vt hæc vera esse credantur, neque in thesauro quicquam desiderari potest, in hoc vis sita est, vt comprehendatur, & comprehensus firmiter retineatur.

Quapropter quiuis Christianus per omnem vitam suam abundè satis habet, vt Baptismū rectè perdiscat, atque exerceat. Sat enim habet negocij, vt credat firmiter, quæcunque Baptismo promittuntur, & offeruntur, victoriam, nempe, mortis ac Diaboli, remissionem peccatorum, gratiam DEI, Christum cum omnibus suis operibus, & Spiritum Sanctum cum omnibus suis dotibus. Breuiter ista omnia, quæ Baptismus secum adportat, omnem humanam cogitationem exuperant, ita vt si imbecilla natura animo repeteret, non iniuria in dubium veniret, num vera esse possint. Ipse enim æstima: Quod si vsquam gentium esset medicus ea arte præditus, qua posset efficere, ne homines morerentur, aut si mortem oppeterent, postea tamen perpetuò viuerent, quam non ad eundem maximi minimiq; certatim & vndarum instar multis cum opibus cursitarent, ita vt præ dititum turba nulla daretur accedendi copia? Iam hic in Baptismo paruis & amplis, hoc est, omnibus gratiuò ad fores vsque offertur eiusmodi thesaurus & medicina, quæ mortem absorbet, ac homines in vita conseruat. Ita Baptismus intueudus est, & nobis fructuosus faciendus, vt hoc freti corroboremur & confirmemur, quoties peccatis aut conscientia grauamur, vt dicamus: Ego tamen baptizatus sum: quod si baptizatus, certum est, ea promissa mihi data esse, me beatum fore, ac vitam immortalẽ & animam & corpore possessurum. Ideo enim hæc duo in Baptismo fiunt, vt & corpus aqua perfundatur, quod præter aquam nihil plus potest capere, & ad hoc verba proferuntur, vt hæc anima capiat. Iam verò quoniam & aquam & verba vnū Baptismum esse constat, sequitur vt & corpus & anima salua fiant, ac in æternum viuant.

*Afiduus
Baptismi
Suis in o-
minis vita*

Anima

Anima quidem per Verbum, cui credit: corpus autem quoniam animæ unitum est, & Baptismum quoq; apprehendit, qua ratione potest apprehendere. Quæ neq; in anima, neq; in corpore vsquam rem preciosior rem habemus: siquidem Baptismi auxilio profus sancti ac felices reddimur, id quod alioqui nulla vita, nullum vsquam opus potest assequi.

De Baptismo infantum.

Sentire infantes baptizandos. Prior responsio.

Hæc quidem de Baptismi essentia, vtilitate & vsu quacumq; scitu erant necessaria, dicta sufficiant. Hoc verò loco occurrit quæstio, qua hodie Diabolus per sectas suas mundum variè illaqueat, nempe de puerorum Baptismo, num illi quoq; credant, aut rectè baptizentur. Ad hanc nos ita breuiter respondemus: qui simplici intelligentia præditus est, ille hanc quæstionem indiscussam à se remoueat, ac doctoribus discutiendam relinquat. Quòd si tamen respondere volueris, ita responde: Puerorum Baptismum Christo placere & gratum esse, suo ipsius opere abundè ostenditur, nempe quòd Deus illorum non paucos sanctificauit, eosdemq; Spiritu sancto impertiuit, qui statim à partu infantes baptizati sunt. Sunt etiam hodie non parum multi, quos certis indicijs animaduertimus Spiritum sanctum habere, cum doctrinæ eorum, tum etiam vitæ nomine: Sicut & nobis gratia Dei datum & concessum est, nosse scripturas interpretari, & Christum cognoscere, quod citra Spiritum sanctum nullo modo fieri posse, nemo dubitat. At si puerorum Baptismus Christo non probaretur: nulli horum Spiritum sanctum, aut ne particulam quidem eius impertiret, atq; vt summatim, quod sentio, eloquar, per tot seculà, quæ ad hunc vsq; diem elapsa sunt, nullus hominum Christianus perhibendus esset. Quoniam verò Deus Baptismum sui sancti Spiritus donatione confirmat, id quod in nonnullis Patribus, diuo Bernhardo, Gersono, Iohanne Hufs, & in alijs, non obscuris argu-

mentu

mentis intelligitur, neque sancta Christianorum Ecclesia, usque ad consummationem seculi interibit: fateri coguntur, Deo Baptismum non displicere. Neque enim sibi ipse potest esse contrarius, aut mendacijs & nequitiae suffragari, neque huic promovendae gratiam suam, ac Spiritum suum impertire. Et hæc ferè optima & firmissima est pro simplicibus & indoctis comprobatio. Neque enim hunc articulum, Credo Ecclesiam Catholicam, communionem sanctorum, &c. nobis eripient aut subvertent unquam.

Deinde hoc quoque dicimus, nobis non summam vim in hoc sitam esse, num ille, qui baptizatur, credat nec ne; per hoc enim Baptismo nihil detrahitur. Verum summa rei in Verbo & præcepto Dei consistit. Hoc quidem aliquantò est acutius, veruntamen in hoc totum versatur, quod dixi, Baptismum nihil aliud esse, quam aquam & verbum Dei simul iuncta: hoc est, accedente aquæ verbo, Baptismus rectus habendus est, etiam non accedente fide. Neque enim fides mea facit Baptismum, sed Baptismum percipit & apprehendit. Tam Baptismus non vitatur aut corrumpitur, hominibus eo abutentibus, aut non rectè suscipientibus, qui (ut dictum est) non fidei nostræ, sed Verbo Dei alligatus est. Nam quanquam hodierno die Iudæus quispiam fraudulenta quapiam simulatione, & malitioso proposito veniret, se baptizandum offerens, nosque eundem seridò omni studio baptizarem, nihilominus nobis dicendum esset, Baptismum verum & rectum esse. Hic enim aqua cum verbo Dei præstò est, tametsi ille non recto animo, ut debet, susceperit: sicut illi, qui indignè ad cenam Domini accedunt, verum corpus Domini accipiunt, quanquam non crediderint.

Ita vides Rottensum *καθηγοριαν* objectionem vanam esse, & nullius roboris. Nam quemadmodum diximus, quanquam pueri non credereat, quòd nullo

*Posterior
responsio.*

Exempla.

modo affirmandum est (vt iam ostentum est) tamen
 primus verus esset, neq; quisquam eos rebaptizare de-
 bet: veluti Sacramento nihil detrahitur, tamen si
 quis ad eius participationem improbo animo acce-
 dit: neq; ferendum esset, vt eadem hora propter pro-
 ceam abusum ad sumendum accedat denuo, quasi inire
 verum Sacramentum non percepisset. Hoc enim esse
 summa contumelia & ignominia Sacramentum affi-
 cere. Qua verò ratione verbum & institutio Dei pro-
 pterea irrita esse debebunt, quia nos non rectè vtimur.
 Propterea dico, si non rectè credidisti prius, tamen
 adhuc crede, atque ita dicas: Baptismus quidem re-
 ctus fuit, ego verò miser eundem non rectè suscep-
 i. Nam ego ipse quoque, & omnes alij, qui baptizantur
 coram Deo ita coguntur dicere: Venio huc in mea
 aliorum fide, neque tamen asseueranter affirmare ad
 deo, me certò credere, & multi pro me precantur, sed
 huic fidens innitor, quòd hoc verbum & præceptum
 tuum sit. Quemadmodum ad cœnam corporis & san-
 guinis Domini accedo, non mea fide, sed Christi ver-
 bo fretus, siue iam firmo, siue infirmo sim animo, il-
 lud ego Deo meo commendo. Hoc tamen com-
 pertè teneo, quòd iussu Dei mihi accedendum, eden-
 dum & bibendum est &c. quodq; mihi suum corpus
 & sanguinem donat, quæ res nunquam mihi mentie-
 tur, aut me decipiet. Ad hunc modum cum puerorum
 Baptismo quoque facimus, puerum Ecclesie ministro
 baptizandum adportamus, hac spe atque animo, quòd
 certò credat, & precamur, vt Deus eum fide donet, ve-
 rum propterea nõ baptizamus, sed potius quòd Deus
 ita faciendū nobis præceperit. Cur ita? Ideò quòd cer-
 ti simus, Deum non mentiri. Ego & proximus meus,
 & in summa, omnes homines errare possunt & fallere,
 porro autem verbum Dei nec potest errare nec fallere.
 Quocirca nimium vtique confidentes & crassi sunt
 spiritus illi, qui ita concludentes inferunt: Vbi fides
 non

*Collatio ri-
 tus Baptis-
 mi & cœ-
 næ Domi-
 ni.*

*Refutatio
 ratiocina-*

non est, ibi nec Baptismus rectus esse potest. Quasi ita *tionis Ana-*
 velim concludere, si fidem non habuero, sequitur Chri- *baptistica.*
 tum nihil esse. Aut sic, si maiorum iussis morem non
 gesserō, nec parentes nec magistratus quicquam sunt.
 recte ac bene colligitur, vbi quis non facit, quod
 illi faciendum fuerat, propterea sequi, rem per se ni-
 hil esse aut valere? Quin potius argumentum inuerte,
 atque ita collige. Sanè ob id ipsum Baptismus quan-
 tius precij & rectus habendus est, quòd non rectè ab
 hominibus susceptus est. Si enim per se Baptismus re-
 ctus non esset, eo nullo modo possemus abuti, aut ab-
 utendo delinquere. Abusus non tollit, sed confirmat
 substantiam, vulgò dici solet. Siquidem aurum nihilo-
 minus manet aurum, quantumuis illud meretricula
 cum scelere & dedecore gesserit ac circumferat.

Quare tandem semel conclusum esto, Baptismum
 omni tempore rectum esse ac plenam permanere eius
 substantiam, atiam si vel vnus hominum baptizaretur,
 neque tamen rectè crederet. Neque enim id, quod se-
 mel Deus ordinauit & locutus est, ab hominibus mu-
 tari sinit aut perverti. Verùm enim uerò vsq; adèd ex-
 ceccati sunt fanatici illi spiritus, vt Dei præceptum ac
 verbum perspicere nequeant: neque Baptismum &
 Magistratus aliter intuentur, atque aquam in fluxijs
 ac olla, aut alium quempiam hominem: & cum nullā
 fidem aut obedientiam videant, & Baptismus & Ma-
 gistratus nihil esse cogitur. Hic verò clandestinus &
 detestiosus latitat Diabolus, qui perlubenter coronam
 magistratui eriperet, & deinceps oppressus conculca-
 retur pedibus, adhuc omnia Dei opera & ordinatio-
 nes redactæ in nihilum subuerterentur funditus. Ideò
 nobis ad vigilandū est nauiter omni panoplia instructis,
 ne à verbo Dei diuelli & abstrahi nos patiamur, vt Ba-
 ptismū non nudū & solū signum esse credamus, quem-
 admodū nostri spermologi seu Schvvermeri somniant.

*De signifi-
catione &
fine Bapti-
smi.*

*Ritus ipse
pingit præ-
cipuam si-
gnificationem.*

*Vetus ho-
mo.*

*Mortifica-
tio carnis.*

Ultimò, neque illud prætereundum aut ignorandum est, quid Baptismo significetur, tum quam ob rem Deus talibus externis signis & gestibus hoc Sacramentum celebrandum instituerit, per quod primum Christianorum communionem cooptamur. Opus vero aut gestus est, quòd baptizandi in aquam mergimur, qua prorsus contegemur, & postea meriti iterum extrahimur. Hæ duæ res, in aquam mergi, & iterum emergere, virtutem & opus Baptismi significant, quæ non sunt alia, quàm veteris Adami mortificatio, & postea noui hominis resurrectio. Quæ duo per omnem vitam nobis indefinenter exercenda sunt: ita vt Christiani vita nihil aliud sit, quàm quotidianus quidam Baptismus, semel quidem inceptus, sed qui semper exercendus sit. Ita enim fieri necesse est, vt subinde veteris Adami sordes repurgentur atq; eluantur, vt noui hominis nitor & forma prodeat. Quid autem est vetus homo? hoc nimirum est, quod ab Adamo patre nostro nobis successione quadam hæreditaria innatum est, scilicet quòd sumus iracundi, immites, inuidi, luxuriosi, auari, pigri, superbi, increduli, breuiter omnibus vitijs contaminati, & in quibus natura nihil boni inest. Tam in Christi regnum delati, hæc vitijs quotidie decrescendum est, vt subinde magis atque magis mitiores, liberaliores, patientiores, mansuetiores fiamus, semper aliquid auaritiæ, odio, inuidentiæ, superbiæ, atq; id genus vitijs detrahentes.

Et hic est rectus Baptismi vsus inter Christianos, per aquæ mersionem significatus. Caterùm vbi Baptismi exercitium non viget, sed Adamo veteri habere contentantur, vt indies fiat ferocior: hoc non dicitur vt Baptismo, sed eidem reluctari. Qui enim extra Christum sunt, non possunt non quotidie in peius degenerare: sicut & vulgato, eoq; vero dicitur proverbio: Nuncquam nõ deteriores, quòd seniores, eò peiores. *Ambr.*

(eberger/se lenger/se böser.) Quod si quis anno superio-
 re non nihil cepit fastu insolere, & ad rem attentus
 esse: ille mox anno sequente multò fit insolentior, &
 ad rem attentior, ita vt vitia ab incunabulis cum eo
 certis quibusdam incrementis progrediantur. Infans
 puer nullis singularibus vitijs infectus est: sed vbi ado-
 uerit, in inodestæ, intemperantis, & lasciuæ vitæ in-
 quina mentis contaminatur: mox constantè ac virilem
 ætatè consecutus, tum demù magis atq; magis vera illa
 vitiorum seges erumpit. Quare vetus homo naturam
 suam nemine obstantè sequitur, si non Baptismi virtute
 coercitus & refrenatus fuerit. Contra, vbicunque
 Christiani facti sunt, decrescit quotidie ac imminuitur,
 donec prorsus abolutus fuerit. Et hoc est verè in Ba-
 ptismo mergi, & iterum quotidie emergere. Itaq; hoc
 consilio externum signum nobis propositum est, non
 tantùm, vt efficaciter operetur, verùm etiam, vt aliquid
 significet. Iam vbicunque fides fructibus foecunda vi-
 get, hic Baptismus non tantùm inanem significatio-
 nem repræsèntat, sed mortificandæ carnis opera con-
 iuncta habet. Porrò autem absente fide, nudum & in-
 efficacè signum tantùm modò permanet.

Ex his iam clarè vides, Baptismũ æquè & virtute &
 significacione sua tertium quoq; Sacramentum com-
 prehendere, quo pœnitentiam appellare cõsueuerunt:
 quæ propriè nihil aliud est, quàm Baptismus, aut eius
 exercitium. Quid enim pœnitentia dici potest aliud,
 quam veterem hominem magno adoriri animo, vt eius
 concupiscentiæ coherceantur, ac nouam vitam am-
 plecti? Quare viuens in pœnitentia, in Baptismo ver-
 saris, hanc nouam vitam non solùm significante, verùm
 etiam operante, incipiente & exercente. In hoc enim
 baptizatis datur, & gratia & Spiritus & virtus veterem
 hominem compescendi, vt nouus prodeat ac confir-
 metur. Hinc Baptismus semper subsistit: & quanquam

*Germani-
cum pro-
uorbum.*

*Ceremonia
sine fide ac-
cipienti ino-
tiliosa.*

*Non esse re-
petendam
baptismi
ceremoniam.*

*Signum se-
mel acce-
ptum est
perpetua
nota, &
perpetuum
testamentum.*

*Hieronymi
error.*

aliquis ab eo peccatorum procellis abreptus excidat, nobis tamen subinde ad eum regressus patet, ut veterem hominem respicientiæ iugo iterum subiciamus. Verùm, ut iterum aqua perfundamur, non est necesse. Nam etsi centies in aquam mergeremur, nõ tamen nisi vnus Baptismus est. Cæterum opus & significatio durat & permanet. Ita respicientia aut pœnitentia nihil aliud est, quàm regressus quidam & reditus ad Baptismum, ut illud iterum petatur & exerceatur, quod antè quidem inceptum, & tamen negligentia intermissum.

Hæc ideo à me dicuntur, ne in eam veniamus opinionem, in qua permultos iam annos fuimus, opinari Baptismum iam completum esse, ut eò amplius uti nequeamus, posteaquam iterum in peccata prolapsi sumus. Cuius rei causa extitit, quod eundem vltimus non sumus intuiti, nisi secundum externum opus, quod semel factum atque completum est. Atque hoc inde quoque euenit, quòd diuus Hieronymus scriptum reliquit. Pœnitentiam secundam esse tabulam, qua nobis ex huius mundi pelago natandum & trajiciendum est, fracta iam nauis, in quam transcendimus atque trajicimus, delati in Christianitatem. Sed hisce verbis Baptismi usum Hieronymus nobis sustulit, ut nobis amplius utilis esse nequeat. Quam obrem nequaquam rectè docuit: neque enim nauis frangitur, quando (ut diximus) Dei ordo seu constitutio, & non nostrum opus est. Illud verò non rarò fieri solet, ut labentes excidamus. Iam si quis exciderit, ille det operam, ut iterum adnata, huicque adhærescat, donec iterum in nauem recipiatur, inque ea iterum perinde versetur, ut primum inceperat.

Ita iam liquidò omnibus compertum esse arbitror, quàm præclara ac mirifica res sit Baptismus, eripiens nos à rictu Diabolico, Deum nobis proprium faciens,

pecca-

peccatum opprimens & auferens, deinde in dies singulos nouum hominem fortificans, semper etiam durans & permanens, donec ex hoc exilio erepti, ad immortalitatem gloriam migrauerimus. Eam ob rem cuique Baptismus ita habendus est, ut amictus quotidianus, quo indutus semper debet incedere, ut nunquam non in fide, eiusque fructibus inueniatur, ut coercitis veteris hominis concupiscentijs, in nouo adolescat. Si etiam Christiani perhiberi contendimus, Baptismi opus seculum nobis exercendum est, vnde Christiani appellationem promeremur. Si quis autem exciderit, ille accedat vicissim. Nam quemadmodum Christus omnis gratiae & misericordiae sedes non cedit, neque obstat nobis prohibens iterum ad sese accedere, quanquam peccantes hallucinemur: ita quoque vniuersorum bonorum suorum & donorum thesaurus inconcussus permanet. Iam quemadmodum semel in Baptismo peccatorum condonationem affecti sumus, ita ea adhuc quotidie permanet, quam diu viuimus, hoc est, donec in terris veterem hominem collo circumferimus.

*Baptismus
quam doctrinam
& consolationem affert.*

DE SACRAMENTO ALTARIS.

Vemadmodum haecenus de Baptismo differuimus, ita iam nobis deinceps de secundo quoque Sacramento differendum est, nempe de his tribus partibus, quid sit, quid utilitatis adferat sumentibus, insuper quibus fruendum aut sumendum sit. Atque haec omnia ipsius scripturae verbis confirmata comprobabimus, quibus à Christo iam ab initio institutum est. Haec equidem cuius Christiano cognoscenda sunt, quae quidem Christianus

Tres praecipuae quaestiones de Cena Domini.